

RENATA JURASIŃSKA¹, TOMASZ WARCHOL²

Uniwersytety dziecięce – Mały Uniwersytet Rzeszowski*

Children’s Universities – Small University of Rzeszów

¹ Doktor, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Polska

² Magister inżynier, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Pedagogiczny, Zakład Dydaktyki Ogólnej i Systemów Edukacyjnych, Polska

Streszczenie

W artykule przedstawiono idee oraz historię tworzenia się uniwersytetów dziecięcych na przykładzie jednego z głównych w Rzeszowie Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Słowa kluczowe: uniwersytet Dziecięcy, Mały Uniwersytet Rzeszowski, edukacja, uczenie się, edukacja pozaformalna

Abstract

The article presents ideas along with a historical retrospective of the creation of Children’s Universities and discussed one of the leading Rzeszów University in Rzeszów.

Keywords: Children’s University, Small University of Rzeszów, education, learning, non-formal education

Wstęp

U podstaw powstawania uniwersytetów dziecięcych leży przekonanie, że wykształcenie to najważniejsze narzędzie, które może być podstawą życiowego sukcesu dzieci. Nie chodzi o naukę konkretnego przedmiotu – chodzi o sam fakt zadawania pytań i zdobywania na nie odpowiedzi (Janssen, Steuernagel, 2009, s. 101–102).

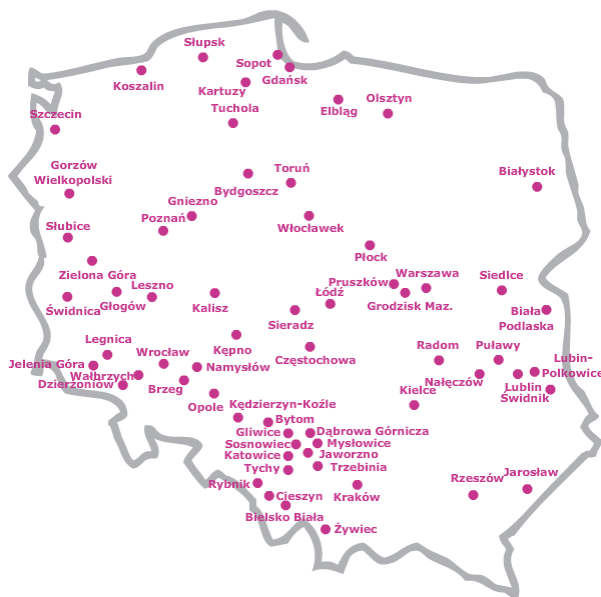
Zajęcia na uniwersytetach dziecięcych mają na celu rozbudzić zainteresowanie nauką jako obszarem atrakcyjnych poszukiwań i przeżyć, pokazywać i promować korzyści płynące z wiedzy, a także popularyzować idee kształcenia przez całe życie (Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 2014, s. 11). Takimi zasadami kierują się zwykle osoby tworzące uniwersytety dziecięce.

* Badania dotyczące edukacji pozaformalnej prowadzone są przy użyciu platformy eksperymetalnej Pracowni Lifelong Learning, Laboratorium Zagadnień Społeczeństwa Informacyjnego w Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy Techniczno-Przyrodniczej Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Rys historyczny

Pierwszy uniwersytet dziecięcy powstał w Niemczech w 2002 r. w Tybindze, który „w semestrze letnim 2002 r. był wypełniony dziećmi. W każdy wtorek przychodziły tłumnie do najważniejszego budynku – do Nowej Auli. Wbiegały po szerokich schodach, pokazywały legitymacje studenckie, otrzymywały pieczętkę w indeksie i z niekłamaną gorliwością wypełniały aulę po brzegi. Czasem nawet dwie osoby siedziały na jednym krześle. Na Uniwersytecie Dziecięcym prawdziwi profesorowie odpowiadali na pytania zadawane przez dzieci. Już pierwszy wykład cieszył się takim zainteresowaniem, że drugi został przeniesiony do większej sali, która również wypełniła się po brzegi. Dzieci wniosły zupełnie nowego ducha w całe życie uniwersyteckie i rytuały akademickie” (Jansen, Steuernagel, 2009, s. 24–28).

Wkrótce przy innych niemieckich uniwersytetach powstało 70 takich placówek, a następnie pojawiły się one i w innych krajach europejskich: w Austrii, Szwajcarii, Lichtensteinie, Wielkiej Brytanii, na Słowacji oraz w wielu krajach na świecie: w USA, Kolumbii, w Meksyku (Tarabuła-Kamińska, 2015, s. 40). W Polsce pierwsze uniwersytety dziecięce powstały w 2007 r. w Krakowie, Warszawie, Poznaniu i Łodzi. Projekt uniwersytetów dziecięcych otrzymał od Komisji Europejskiej Nagrodę Kartezjusza (Descartes Prize for Science Communication) za wybitne zasługi w popularyzacji wiedzy.

Rysunek 1. Rozmieszczenie uniwersytetów dziecięcych w Polsce w 2018 r.

Źródło: http://uniwersytetydzieciece.ludrekrutacja.p.lodz.pl/03_mapa/03_mapa_wejdz.html.

Obecnie przy ponad 200 ośrodkach uniwersyteckich w całej Europie organizowane są wykłady i warsztaty dla dzieci i młodzieży. W Polsce obecnie funkcjonuje ponad 50 uniwersytetów dziecięcych w miejscowościach zaznaczonych na rys. 1.

Jak widać, idea uniwersytetów dziecięcych jest bardzo popularna i swoim zasięgiem obejmuje prawie całą Polskę.

Mały Uniwersytet Rzeszowski

Jednym z zaznaczonych na mapie Polskich miast jest Rzeszów, w którym obecnie działają następujące uniwersytety dziecięce:

- Mały Uniwersytet Rzeszowski (MUR),
- Dziecięcy Uniwersytet Technicznych (DUT) – do 2017 r. funkcjonujący jako Politechnika Dziecięca.

Pierwszy z tej listy jest obecnie najprężniej działającym uniwersytetem dziecięcym w Rzeszowie. Inicjatorem powstawania MUR był prorektor ds. studenckich i kształcenia dr hab. Wojciech Walat, prof. UR, który pełnomocnikiem ds. Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego mianował w roku 2013 dr Renatę Jurasiańską. 25 maja 2013 r. w ramach konferencji inauguracyjnej dokonano prezentacji poszczególnych wydziałów UR, które przedstawiały swoją ofertę dla przyszłych małych studentów. Przykładowo Instytut Ratownictwa Medycznego pokazał fantomy do nauki sztucznego oddychania i specjalistyczne nosze ratownicze, natomiast kulą plazmową do prezentacji wyładowań atmosferycznych i „kołyską Newtona” ilustrującą prawo zachowania pędu i energii podczas sprężystego zderzenia kul – kusił dzieci Instytut Fizyki. Możliwość samodzielnego zamrożenia kwiatka w ciekłym azocie przyciągała dzieci do stoiska przygotowanego przez studentów inżynierii materiałowej, zaś roboty „łączące” po całym holu były wielką atrakcją stoiska mechatroników. Owady zakłete w bursztynie i kropli wody pokazywali dzieciom przedstawiciele Wydziału Biologiczno-Rolniczego, a na stoisku Wydziału Prawa i Administracji prezentowano prawdziwą walizkę z pracowni kryminalistycznej do zabezpieczania śladów (np. odcisków palców, śladów DNA).

Rysunek 2. Wybrane zdjęcia z konferencji inauguracyjnej MUR

Źródło: <http://www.mur.ur.edu.pl/category/aktualnosci>.

Wraz z powstaniem MUR zaprojektowano logo Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego (jego autorem jest prof. Wiesław Grzegorzczuk z Wydziału Sztuki, rys. 3) i stronę internetową www.mur.ur.edu.pl. Hasłem Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego stało się zdanie: „Za MUR-em dzieciaki sznurem”. Inauguracja pierwszego roku MUR miała miejsce 19 października 2013 r.

Rysunek 3. Logo Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego

Źródło: <http://www.mur.ur.edu.pl/category/aktualnosci/>.

Co roku we wrześniu odbywa się rekrutacja elektroniczna i co roku liczba zarejestrowanych dzieci (szczególnie w najmłodszej grupie) znacznie przekracza planowaną liczebność grup – konieczne jest więc losowanie.

W roku akademickim 2017/2018 na MUR przyjęto 327 małych studentów, którzy są gotowi do rozwijania swoich zainteresowań poznawczych zgodnie z założeniami uniwersytetów dziecięcych.

Nowy rok akademicki MUR rozpoczyna się w październiku uroczystą inauguracją w budynku Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy Techniczno-Przyrodniczej. Podczas każdej inauguracji nowi studenci MUR mogą wysłuchać tradycyjnej pieśni studenckiej *Gaudeamus igitur* oraz składają ślubowanie:

Ja, student Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego, ślubuję uroczyście, że będę starać się wiedzieć więcej, niż wiem, starać się umieć więcej, niż umiem, starać się rozumieć więcej, niż rozumiem, wykorzystywać zdobytą wiedzę dla dobra swojego i innych. Ślubuję być superstudentem!

Dodatkową atrakcją dla małych studentów są indeksy, w których dokumentowana jest ich obecność na poszczególnych zajęciach (rys. 4).

Po inauguracji studenci MUR mogą poznać tajniki wiedzy z różnych dziedzin życia poprzez zwiedzanie wystawy interaktywnej Uniwersytetu Rzeszowskiego i Stowarzyszenia ExploRes „Jak i Dlaczego?”, która bardzo mocno wpisała się w działalność MUR. Cykl wystaw interaktywnych zainaugurował swoją działalność 11 października 2014 r. Możliwe, że ta wystawa jest załączkiem

pierwszego na Podkarpaciu Interaktywnego Centrum Nauki *Eksploratorium*, które powstanie w wyniku współpracy Stowarzyszenia ExploRes i Uniwersytetu Rzeszowskiego w ramach konsorcjum URiSE.

Rysunek 4. Indeks małego studenta MUR-u

Źródło: <http://www.mur.ur.edu.pl/category/aktualnosci/>.

Zajęcia na Małym Uniwersytecie Rzeszowskim odbywają się raz w miesiącu, w sobotę, na Wydziałach: Biologiczno-Rolniczym, Biotechnologii, Ekonomii, Filologicznym, Matematyczno-Przyrodniczym, Medycznym, Muzyki, Pedagogicznym, Prawa i Administracji, Socjologiczno-Historycznym, Sztuki i Wychowania Fizycznego, zgodnie z zaplanowanym harmonogramem.

Studenci Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego są podzieleni na grupy wiekowe (co wyróżnia MUR wśród placówek tego typu):

- **Grupy I – dzieci z klas I–III SP,**
- **Grupy II – dzieci z klas IV–VI SP,**
- **Grupy III – gimnazjaliści i dzieci z klas VII–VIII SP.**

Czas trwania zajęć i ich poziom są dopasowane jest do wieku małych studentów. Na niektórych wydziałach (w zależności od ich specyfiki) zajęcia są prowadzone w formie wykładowej, na innych w formie warsztatów dla mniejszych grup (ok. 15 osób). Wśród tematów tegorocznych zajęć pojawiły się np.: „ABC Małego Ratownika”, „Akademia nauki – tkanki na wesoło”, „Zaszyfrujmy swój świat”, „Kilka zdumiewających ciekawostek o antyku”, „Nie ma dzieci – są ludzie, czyli kilka słów o prawach i obowiązkach dzieci”, „Pierwsze kroki w biznesie”, „Jak się skutecznie komunikować”, „Rola owadów zapylających w przyrodzie”, „Świadomi i zaangażowani. Czym jest partycypacja publiczna”, „ABC zdrowego odżywiania. Smacznie, zdrowo, kolorowo”.

Rok akademicki kończy się w czerwcu uroczystym rozdaniem dyplomów ukończenia zajęć na MUR. Wielu studentów wraca w kolejnym roku akademickim, co jest najlepszym dowodem na to, że prowadzącym zajęcia udaje się przekonać młodych ludzi, że nauka nie musi być nudna!

Podsumowanie

Uniwersytety dziecięce to bardzo dobra inicjatywa w ramach rozwoju kształcenia pozaformalnego (Warchoł, 2017, s. 47–48). Dzięki zajęciom poza szkołą mali studenci mogą kształtować swoje zainteresowania poznawcze, co wpływa na ich zainspirowanie wiedzą, a w konsekwencji w przyszłości może doprowadzić do jeszcze głębszego zanurzenia się w nauce (Gurycka, 1989, s. 109).

Literatura

- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (2014). *Raport uczyć się inaczej*. Warszawa.
- Gurycka, A. (1989). *Rozwój i kształtowanie zainteresowań*. Warszawa: WSiP.
- http://uniwersytetydzieciece.ludrekrutacja.p.lodz.pl/03_mapa/03_mapa_wejdz.html (14.04.2018).
- <http://www.mur.ur.edu.pl/category/aktualnosci/> (14.04.2018).
- <http://www2.ur.edu.pl/wystawaur/> (14.04.2018).
- Janssen, U., Steuernagel, U. (2009). *Uniwersytet Dziecięcy. Mądre odpowiedzi na trudne pytania*. Warszawa: Dwie Siostry.
- Tarabuła-Kamińska, N. (2015). Wspieranie rozwoju dzieci wybitnie zdolnych w kontekście idei powstawania uniwersytetów dziecięcych. Na przykładzie dzieci uczęszczających do Niepublicznego Przedszkola „Stokrotka” w Gliwicach. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Paedagogica, IV*, 35–45.
- Warchoł, T. (2017). Wsparcie edukacji formalnej z wykorzystaniem edukacji pozaformalnej – warsztaty interaktywne. *Edukacja – Technika – Informatyka*, 2 (20), 47–50.